

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku T. B.

przy uczestnictwie R. B. i M. sp. z o.o. z siedzibą

w K.

o podział majątku dorobkowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 lutego 2014 r.,

zażalenia wnioskodawczynie

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 6 września 2013 r.,

**uchyla zaskarżone orzeczenie, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z 6 września 2013 r., wydanym po rozpoznaniu apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 25 września 2012 r. w sprawie z wniosku T. B. przy uczestnictwie R. B. i M. spółka z o.o. **o podział majątku wspólnego, Sąd Okręgowy** uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu na postanowienie z 6 września 2013 r. wnioskodawca zarzuciła, że zostało ono wydane z naruszeniem przepisu art. 386 § 4 k.p.c. poprzez nieuzasadnione uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy nie zaszła żadna z dwóch przesłanek wymaganych tym przepisem dla wydania orzeczenia kasatoryjnego, tj. sprawa nie wymagała przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości ani też nie doszło do nierozpoznania przez Sąd Rejonowy istoty sprawy.

Wnioskodawca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz o zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego ewentualnie pozostawienie Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Obowiązujący model postępowania cywilnego zakłada, że druga instancja jest instancją merytoryczną, w ramach której rozpoznanie sprawy powinno nastąpić *ex novo* i prowadzić do wydania rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami. Sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji, prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Takie podejście do zakresu rozpoznania i orzekania w postępowaniu apelacyjnym znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. W uchwale składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty

dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

2. Zgodnie z art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. uchylenie wyroku (postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym, w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji i zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Art. 394¹ § 1¹ k.p.c. – w brzmieniu obowiązującym od 3 maja 2012 r., a nadanym mu ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) – stanowi, że zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy zostało ono prawidłowo wydane w jednej z wymienionych wyżej sytuacji. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada istoty sprawy, tego, co w świetle zgłoszonego żądania i jego podstawy faktycznej stanowiło przedmiot postępowania, lecz jedynie ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie wyroku kasatoryjnego, zamiast - co powinno być regułą - wyroku reformatoryjnego. Środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., przy całej swojej specyfice, pozostaje zażaleniem, nie służy zatem ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie.

Kontrola Sądu Najwyższego o tak określonych granicach nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu (wniosku) ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska prawnego sądu drugiej instancji.

3. Po zmianie art. 386 § 4 k.p.c. z dniem 1 stycznia 2000 r. nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowego dowodowego nie może stanowić podstawy do wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego; może nią być - jak wynika jednoznacznie z obecnego brzmienia tego przepisu, oprócz nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy - tylko konieczność przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

W niniejszej sprawie przedmiotem rozpoznania Sądów obu instancji było żądanie dokonania podziału majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestnika. Sąd Rejonowy zgromadził dane na temat składu, wartości tego majątku, roszczeń podlegających rozliczeniu w postępowaniu i uznał, że istnieją podstawy do stanowczego rozstrzygnięcia o podziale niektórych składników majątku wspólnego stron. Rozstrzygnięcie to zostało poprzedzone wyjaśnieniem kwestii spornych w bardzo rozbudowanym postępowaniu dowodowym, na którego kształt i przebieg obie strony miały wpływ. Aktualnie nie ma żadnych podstaw do stawiania tezy, że postępowanie dowodowe, choćby w zakresie tych składników majątku, których dotyczy postanowienie częściowe, nie zostało przeprowadzone w całości, a tylko taka okoliczność mogłaby usprawiedliwiać wydanie orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd drugiej instancji. Jeśli Sąd ten uważa, że niektóre spośród nieruchomości objętych podziałem wchodzi w skład przedsiębiorstwa, na którego prowadzenie powoływał się uczestnik, to nie ma żadnych przeszkód ku temu, by po stosownym uzupełnieniu postępowania dowodowego albo po ponownym przeanalizowaniu materiału dowodowego zebranego już w aktach sprawy i dokonaniu jego oceny, we własnym zakresie ustalił, czy taka sytuacja ma miejsce i których nieruchomości dotyczy. Orzeczenie działowe wydawane w postępowaniu nieprocesowym musi realizować standardy systemowe obowiązujące w prawie rzeczowym, ale o tym, czy będzie zaspakajało indywidualny interes strony postępowania decyduje jej postawa procesowa manifestowana przede wszystkim w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, na którą składa się aktywność w zgłaszaniu twierdzeń i dowodów zmierzających dla ich wykazania oraz współdziałanie z sądem w wyjaśnianiu okoliczności spornych, w tym przede wszystkim terminowe wykonywanie zarządzeń wydawanych po to, by postępowanie miało sprawny przebieg. Możliwości uzupełnienia materiału dowodowego w postępowaniu

działowym toczącym się przed sądem drugiej instancji oceniane muszą być przez pryzmat przesłanek ustalonych w art. 381 k.p.c.

Skoro trafne okazały się zarzuty zażalenia, to – na podstawie art. 394¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. - Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie, pozostawiając Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

jw